

УДК 81'4

DOI <https://doi.org/10.24919/2308-4863/51-60>**Олена ЯРЦЕВА,***orcid.org/0000-0003-3479-8500**студент IV курсу факультету романо-германської філології
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна) helenayartseva.noire040@gmail.com***Ірина МОРОЗОВА***<https://orcid.org/0000-0002-1905-7563>**доктор філологічних наук, професор,
професор кафедри граматики англійської мови
Одеського національного університету імені І.І. Мечникова
(Одеса, Україна) torpo@ukr.net*

ЛІНГВАЛЬНІ ПРИНЦИПИ ПРОФІЛЮВАННЯ ВІРТУАЛЬНОЇ ОСОБИСТОСТІ

Представлена робота розглядає проблему профілювання особистості в аспекті її вербальної об'єктивізації в художньому тексті. Автори зробили спробу дослідити індивідуальні особливості віртуальних персонажів, які зображені в романі Девіда Лоджа «Хороша робота» з точки зору гендерної та соціальної приналежності. Вибір розглянутої проблеми мотивується зростаючим науковим інтересом до словесних методів профілювання людей. Під останнім розуміється об'єктивний підхід до визначення соціально-психологічного типу людської особистості. Проведене дослідження теоретично базується на роботах Стена Уолтерса, Н. Анісімової, Ю. Волинської-Басманова, І. Данишина, П. Екмана, Н. Ерішвілі, Б. Де Пауло, А. Зелінського, О. Лурія, В. Райх, Р. Розенталь, О. Фрай, В. Цветкова, В. Фрізен та М. Цукерман, які зробили великий внесок у розробку даної проблеми. Незважаючи на значний науковий внесок цих та інших вчених у розвиток профілювання людини, багато аспектів його лінгвістичної обробки досі не вивчені. Актуальність дослідження обумовлена лінгвістичною та гносеологічною значущістю проблеми вербальної ідентифікації мовця та посилюється практичними потребами рекрутингу в різних сферах людської діяльності. Основною метою даної роботи є виявлення та виділення основних лінгвальних маркерів гендерної та соціальної приналежності англійськомовного віртуального персонажа. Дослідження проводилось на матеріалі мовленнєвих партій двох головних героїв роману «Хороша робота». У процесі роботи з'ясувалося, що навіть віртуальні персонажі визначаються як продукти оточення, освіти, статі та віку. Таким чином, їх типи мислення, а отже, і мовні моделі висловлення своїх думок у діалоговій взаємодії можна легко простежити та використати як надійні маркери для картографування тієї чи іншої віртуальної особистості.

Ключові слова: профілювання особистості, лінгвальні маркери, віртуальний герой, мовленнєва партія, діалогічне спілкування.

Olena YARTSEVA,*orcid.org/0000-0003-3479-8500**4th year Student at the Faculty of Romance and Germanic Philology
Odessa National University named after I.I. Mechnikov
(Odesa, Ukraine) helenayartseva.noire040@gmail.com***Iryna MOROZOVA***<https://orcid.org/0000-0002-1905-7563>**Doctor of Philological Sciences (Grand PhD in Linguistics), Full Professor,
Department of English Grammar,
Odessa Mechnikov National University
(Odesa, Ukraine) torpo@ukr.net*

LINGUAL PRINCIPLES OF PROFILING VIRTUAL PERSONALITY

The presented work looks at the problem of personality profiling in the aspect of its verbal objectivization in the literary text. The authors made an attempt to examine individual characteristics of virtual characters as they are depicted in the novel «Good Work» written by David Lodge in the terms of his/her gender and social affiliations. The choice of the problem at hand is motivated by the growing scientific interest in the verbal methods of people's profiling. The latter is understood here as an

objective approach of determining social and psychological type of the human personality. The investigation undertaken is theoretically based on the works of Stan Walters, N. Anisimova, Y. Volynska-Basmanov, I. Danshin, P. Ekman, N. Erishvili, B. De Paulo, A. Zelinsky, O. Luria, W. Reich, R. Rosenthal, O. Fry, V. Tsvetkova, V. Freezen and M. Zuckerman who made a great input into elaboration of the problem considered. Despite their significant scientific contribution of these and other scientists to the development of profiling humans, many aspects of its linguistic treatment have not been studied yet. The topicality of the research stems from linguistic and gnoseological importance of the problem of verbal identification of the speaker and is intensified by practical needs of work recruitment in various fields of human activities. The main objective of this paper is identification and singling out basic lingual markers of the gender and social status of the English-speaking virtual character. The research was carried out on the material of the speech parties of two main characters of the novel «Good Work». In the process of work it was found out that even virtual characters are shown as products of their surroundings, education, gender and age. Thus, their types of thinking and, consequently, language models of expressing their ideas in the dialogue interaction can be easily traced and used as reliable markers for mapping this or that virtual personality.

Key words: personal profiling, lingual markers, virtual character, speech party, dialogue interaction.

Постановка проблеми. Наступне дослідження присвячено розгляду індивідуальних особливостей персонажу в аспекті його гендерно-соціальної приналежності. Таким чином, ця робота присвячена науковому методу визначання характеристик людської особистості – профайлінгу. Вибір теми наукової розвідки зумовлений зростанням інтересу в психолінгвістиці до формування і самопрезентації особистості в її мовленнєвій інтеракції з іншим людьми, вивченням проблеми індивідуалізації мовлення, складових мовленнєвого портрету особистості, її проявлення як «homo lingualis» у процесі комунікації.

Аналіз дослідження. Актуальність теми дослідження випливає з лінгво-гносеологічною важливості проблеми вербальної ідентифікації мовця, а також підсилюються практичними потребами з підбору персоналу для роботи в різних галузях суспільства. Об'єкт дослідження – мовленнєві партії героїв Віка Вілкокса та Робін Пенроуз дібраних з роману Девіда Лоджа «Хороша робота». Предметом вивчення є структурно-комунікативна організація реплік персонажів, що аналізуються.

Робота виконана на платформі антропоцентричного підходу до вивчення лінгвістичних явищ, суть якого полягає в розгляданні проблеми взаємообумовленості мови і людини та її ролі як істоти вербальної природи в усвідомленні сутності мовних процесів.

Метою статті є аналіз, виокремлення та встановлення базових лінгвальних ознак гендерно-соціального профілю англomовного віртуального персонажа.

Поставлена мета мотивує наступні завдання дослідження:

- 1) окреслити взаємозв'язок типу свідомості мовця з його мовленням;
- 2) охарактеризувати поняття профайлінгу в сучасній психолінгвістиці;
- 3) визначити базові соціальні і гендерні типи особистості;
- 4) розглянути діалогічне мовлення як само репрезентацію портретів з діалогізуванням.

У роботі також застосовується синтез загальнонаукових методів дослідження, таких як: дедукція та індукція, узагальнення, синтез і аналіз (практичного матеріалу), зі специфічними методами лінгвістичного дослідження, таких як: контекст-інтерпретаційний метод, метод парадигматичного аналізу, дискрептивний, квантитативний-квалітативний методи обробки практичних результатів дослідження.

Виклад основного матеріалу. Ідея профілювання людей та дослідження їхньої вербальної та невербальної поведінки вже давно привертає увагу дослідників. Її вирішення співвідноситься зі світовідчуттям певного мовного етносу та основними тенденціями тої чи іншої епохи. Профілювання допомагає виявити персональні особливості людини, зрозуміти її наміри, компетенцію, потенціальну небезпеку та багато ін.

Першим кроком у науковому пошуку цього напрямку з'явився кримінальний профайлінг, який бере початок на початку 1800-х з такими дослідниками як Якоб Фріс, Чезаре Ломброзо, Альфонс Бертіоллон, Ганс Гросс, Ернест Кречмер та інші. Усі вони зробили певний внесок у цю сферу, однак важко вважати, що вони повністю належать до цієї сфери.

Початком практики кримінального профайлінгу став аналіз серійного вбивці Джека М'ясника доктором Томасом Бондом у 1890-х. Наступною відомою проаналізованою особистістю був Адольф Гітлер. Проаналізувавши його промови, книгу та інтерв'ю людей, що були знайомі з ним, у 1943-му доктор Волтер Лангер дійшов до певних висновків та передбачень щодо поведінки німецького канцлера, які виявилися правдивими (Каринова, 2017: 63).

Багато інших експертів вплинули на розвиток сучасної сфери кримінального профайлінгу включно з трьома найвідомішими працівниками ФБР: Говардом Тетеном, Джоном Дугласом та Робертом Ресселом. Вони склали методологію профілювання особистості, яка досі використовується правоохоронними органами.

Таблиця 1

Базові психо-лінгвальні типи мовної особистості за Майерз-Бріггс

Introversion (I) (інтроверсія)	Extraversion (E) (екстраверсія)
Sensing (S) (відчуття)	Intuition (N) (інтуїція)
Thinking (T) (мислення)	Feeling (F) (почуття)
Judging (J) (судження)	Perceiving (P) (сприйняття)

Профайлінг допомагає ідентифікувати людину базуючись на отриманих у процесі дослідження даних. Саме тому він став одним з важливих інструментів правозахисників у виявленні та затриманні небезпечної для суспільства особистості. Профіль особистості – це інструмент управління знаннями, який використовується для оцінки особистісних властивостей, цінностей і життєвих навичок співробітника, щоб максимізувати його чи її роботу та внесок у компанію.

Крім того, профайлінг особистості використовують і роботодавці у процесі прийняття на роботу. Хоча ще донедавна профілювання вважалося виключно сферою діяльності психологів та психіатрів, що обмежувалося оцінкою поверхневих шарів індивідуальності, наразі цими техніками оперують тренери, кар'єрні консультанти, спеціалісти з кадрів та інші. Для визначення профілю існують багато способів, з них тести на риси характеру та його тип. Простоти до процесу визначення профілю особистості додає науковий прогрес – відповіді з тестів допомагають відібрати найліпших кандидатів на роботу. Можна навіть сказати, що це стало звичайною справою у процесі підбору працівника.

Відповідні дослідження показали, що є можливість визначити гендер, рівень освіти та навіть особливості індивідуальності (Noecker, Ryan, Juola, 2016: 382) на основі аналізу мовлення мовця, наприклад: лінійної довжини речення та його особливостей предикації.

Наразі існує не мало типологій профілів. Один з найвідоміших був створений на основі чотирьох когнітивних функцій особистості, вперше описаних Юнгом, : відчуття та інтуїція, почуття та мислення. Ці чотири психологічні функції можуть бути підпорядковані контролю свідомості, яка може мати дві установки: екстраверсія та інтроверсія (Юнг, 1997: 14).

Ізабель Майерз формалізувала ці ідеї та показала, що суміш типів особистості людини можна виміряти за допомогою відповідей на особистісний тест, який вона розробила разом зі своєю матір'ю, Кетрін Кук Бріггс, індикатор типу Майерз-Бріггс (Briggs Myers I., Briggs Myers P., 1995: 24). У цій моделі визначено чотири «дихотомії», кожна з яких позначена двома літерами (по одній для кожної з протилежностей, про які йдеться), як показано виділеними жирними літерами в таблиці 1.

Таким чином, наявні шістнадцять профілів особистості (наприклад: INFJ, ENTP і т. і.), базуючись на шістнадцяти різних категоріях залежно від того, до якої сторони кожної дихотомії вони належать, позначених чотирма відповідними літерами (Briggs Myers I., Briggs Myers P., 1995: 29).

Натомість, багато з досліджень використовують так звану «Велику П'ятірку» («Big Five») факторів аналізу особистості, а саме – відкритість, сумлінність, екстраверсія, привітність і невротизм (Ключко, 2019: 68).

Однак, важливо пам'ятати, що знання певного профілю людини не надає права знеособлювати особистість або принижувати її гідність. Окреслення профайлінгу є психо-лінгвальною підказкою, а не математичним рівнянням. Зважаючи на отримані дані, у роботодавця або у будь-якої особи є можливість скоригувати роботу та поведінку поряд з представником певного профілю для того, щоб зробити максимально ефективною співпрацю з ним.

Крім того, варто згадати ще один підхід до питання профілювання, а саме підхід Кіма Лукса та Вольтера Деалеманса. Він полягав у окремому розгляді кожної моделі профілю з бінарної класифікації Майерз, замість того, щоб моделювати весь профіль особистості в цілому (Noecker, Ryan, Juola, 2016: 384).

На основі цього підходу було проведено дослідження Джона Нокера-молодшого, Майкла Райана і Патріка Джуола (Noecker, Ryan, Juola, 2016: 383). Воно полягало в аналізі 145 індивідуальних есе студентів на певну тему, де учасники дослідження письмово виражали власну думку щодо неї. Кожен з текстів мав помітку з інформацією щодо гендеру, віку, рідної мови та регіону проживання. Одним з висновків зроблених на основі результатів цього дослідження було підтвердження гіпотези щодо корисності письмового стилю у визначенні профілю особистості.

Вартим уваги є те, що детермінанти особистості (вік, гендер, походження, освітній рівень, національність та ін.) відображаються в її мисленні, що у свою чергу, об'єктивується у мовленні людини. Зважаючи на те, що написаний текст є продуктом свідомості, ми можемо із впевненістю заявити, що у ньому, яку дзеркалі відбиваються базові психо-лінгвальні особливості мовця. Цей факт свідчить, що профайлінг особистості можна визначити, базуючись не тільки на усному мовленні людини, а й на її писемних продуктах (есе, листи, електронні повідомлення та ін.).

У зазначеному аспекті цікава так звана «лексична Гіпотеза» (Allport & Odbert, 1936), що базується саме на основі того, що відповідні індивідуальні характеристики особистості закодовані

в її мовленні. На відміну від мовленнєвого портрету, який складається з комплексу різних індивідуальних вербальних ознак мовця у лексичному профайлінгу особистості її мовленнєва домінанта може бути виражена одним словом (Using linguistic..., 2007: 458). Підсумовуючи наведені вище спостереження, ми вважаємо можливим визначити профіль особистості завдяки аналізу її мовленнєвих патернів, граматичних форм, використаної лексики, лінійної довжини речення та інших лінгвальних особливостей її мовлення.

Наприклад, відомо, що у порівнянні з інтровертами, екстраверти говорять багато, в їхньому мовленні переважає дієслова. Вони активно вживають емоційно-позитивну та неформальну лексику (Using linguistic..., 2007: 460).

В. Виноградов у 1930-му році запропонує термін – «мовна особистість» і розробляє принципи характеристики homo lingualis. Пізніше ця концепція допрацьовується Н. Карауловим у 1987-му році. Мовна особистість – це комбінація навичок та характеристик людини, що визначає шляхи створення та розуміння людиною мовленнєвих актів. Мовна особистість включає в себе три рівня – семантичний, лінгво-когнітивний та мотиваційний – та є композиційним та багаторівневим набором навичок та умінь, що допомагають виконувати мовленнєві операції різного рівня складності за допомогою мови (Gryshchenko, 2016: 106). Поширення цього підходу серед науковців зумовила появу низки подібних термінів: мовленнєва особистість, комунікативна особистість, дискурсивна особистість, тощо.

Таким чином, можна узагальнити, що мовлення людини є дійсним і надійним способом дослідження особистості, її персональних відмінностей та процесів первинного когнітивного рівня, які керують ментальними операціями створення певних синтаксичних конструкцій або преференцій у вживанні конкретних лексичних одиниць. Крім того, зазначимо, що як член соціуму, людина віддзеркалює у своєму мовленні традиції, притаманні її середовищу, часу життя, національності.

Психолінгвістичні експерименти, проведені в цьому напрямі показують, що різні способи самовираження людей за допомогою мови є стабільними та послідовними для індивіда у певному часі та контексті (Adams, 2020). Комплексний аналіз мовлення людини включає в себе кількісне визначення показників її поверхневої форми і комунікативного змісту. Останній відповідає на питання «що» і складається, насамперед, із семантично навантажених слів (наприклад, емоційні вигуки, формули мовленнєвого етикету) (Adams, 2020).

Важливо зазначити, що фактор соціальної приналежності мовця впливає на його мовлення. Американським дослідником Ллойдом Уореном персонажі художніх творів були умовно розділені на три

групи, по аналогії з соціальною моделлю суспільства, : «еліта», «середня верства» та «люмпен».

Еліта – краща частина будь-якої групи (соціальної, етнічної чи професійної). Найчастіше цей термін використовується для позначення групи людей з вищою освітою (священники, аристократія, бізнесмени, юристи, вчителі і т. д.). У протилежність еліті постає люмпен – занепаді, декласовані елементи (чистильник взуття, служниця, торговець зеленню і т. д.). Вони мають низький рівень освіти, або не мають її взагалі. Проміжне положення займає середня верства, що, в залежності від умов, може тяжіти або до еліти або до люмпену. До неї відносяться робітники, фермери, дрібні клерки, представники побутового обслуговування і т. д. (Adams, 2020).

Зважаючи на те, що текст є цілісною знаковою формою організації мовлення, варто пам'ятати, що, при визначенні профілю особистості є можливість посылатися не тільки на усне мовлення, й на письмове оформлення тексту як продукту свідомості.

Процес інтерпретації тексту передбачає наявність трьох основних напрямків. Перший – це визначення його соціального та комунікативного завдання, а саме стилістичної спеціалізації. Другий – виокремлення синтаксичних побудов. І третій – реконструкція мовленнєвої ситуації, що відображається в певному письмовому спілкуванні (Морозова, 2009: 21).

Відомо, що структурну складність речення визначає кількість предикатних центрів у ньому (Морозова, 2009: 32). Залежно від їхньої кількості і способу репрезентації традиційно виокремлюють просте, складне та ускладнене речення.

Просте речення – це всякий ізольований мовленнєвий відрізок, що містить не більше однієї первинної структури предикації або непередикатну в термінах підметово-присудкового ядра конструкція, вимовлена з певною метою та інтонацією. Під складним реченням слід розуміти конструкції, у яких представлені (повністю чи частково) два та більше центри структурної предикації. Ускладненими вважаються речення, які містять у своєму складі поширене звертання, низку координованих головних членів, герундіальні, партиципціальні та інфінітивні звороти (Морозова, 2009: 32).

У даній роботі зроблено спробу простежити віддзеркалення соціо-психологічних особливостей віртуальної особистості з її мовленням та було проаналізовано мовлення головних героїв роману Девіда Лоджа «Хороша робота» – керуючого директора фабрики Віктора та лектора жіночої літератури Робін. Мовлення цих героїв повною мірою визначається тим, до якої професії, освітньої та соціальної групи належить мовець.

На основі вище згаданої інформації та зібраних статистичних даних можемо зіставити якісно-кількісні характеристики мовлення Віктора Віллокса

та Робін Пенроуз з характеристиками, наданими в роботі «Парадигматичний аналіз структури і семантики елементарних комунікативних одиниць у світлі гештальт-теорії в сучасній англійській мові: Монографія» І. Б. Морозової.

Завдяки тому, що індивідуальні мовленнєві структури формуються протягом розвитку людини, можна стверджувати те, що вони не є спонтанними, як найскладніші, так і більш прості з них.

Методом суцільної вибірки з персонажного діалогу роману «Хороша робота» відібрано 3382 прикладів речень головних героїв аналізованого роману. З них 1729 належать до мовлення «еліти» (Робін Пенроуз), а 1653 – до мовлення «середнього класу» (Віктор Вілкокс). Водночас, відомо, що, представники середнього класу демонструють тенденцію до вживання лексики ближчої або до елітарної або до люмпенської, в залежності від їх навколишнього середовища та інших факторів.

Соціальні та статево-вікові характеристики мовців відбиваються на відмінностях у синтаксичній будові їхніх вербальних повідомлень. Зважаючи на те, що використання саме речення простої структури переважає у мовленні кожного соціального класу, проаналізувавши його можна зробити висновки щодо певних особливостей мовлення.

Використання простих нееліптичних речень переважає у мовленні обох аналізованих персонажів з різницею у декілька відсотків (Віктор – 68,63%, Робін – 73,6%). Найменше вживаються еліптичні речення з невеликою різницею, але в протилежну сторону (Віктор – 10,73%, Робін – 8,14%). Робін, як представниця класу еліти, надає перевагу реченням з наявними двома головними членами речення. Як раніше згадувалося, жінки англійського суспільства тяжіють до правильного граматичного оформлення. Чоловіки ж частіше надають перевагу «нестандартному» мовленню.

Одним з важливих пунктів аналізу речення також є його лінійна довжина. Лінійні характеристики речення змінюються в залежності від статево-вікових та соціальних ознак мовця. Результатом дослідження стало виявлення середньої довжини речення головних героїв, Віктора та Робін. У середньому довжина речень представника середнього класу становить 7,3 слово-

форми, а представника еліти – 7,8. Максимальна ж лінійна довжина речення Віктора дорівнює 15, а Робін – 46.

Однак зауважимо, що професія Віктора потребує керування процесами фабрики та віддаванням розпоряджень, у той час, для Робін головним в її лекторстві – є пояснення та донесення інформації студентам вищих навчальних закладів. Саме тому, за умови, що Віктор протягом усього життя віддає розпорядження дружині, дітям, робітникам, різниця між середньою кількістю слів форм і максимальною становить 50%. Робін у свою чергу, потрапляючи в індустріальне середовище середнього класу, змушена зменшити лінійну довжину речень. І їй це вдається, що характеризує її як молоду людину, спроможну швидко пристосуватися до змін.

Робін є представницею елітарної верхівки, інтелігенції. вона вживає складні граматичні конструкції, оздоблені художніми засобами, типу метафор, епітетів, тощо. Її вибір стилістичних фігур прямо і однозначно показує її приналежність до фемінного гендеру: «Perfectly normal, decent, intelligent young men» (Lodge, 1989: 114).

Віктор використовує скорочені форми («I'd like» замість «I would like», «we're» замість «we are») з огляду на те, що для нього головним є виконати справу, тому чоловік не любить витратити час, і цьому сприяє економія кожної можливої хвилини шляхом скорочень.

У роботі також проведено порівняльний аналіз використання синтаксично різних типів речень обома головними героями. (Див. таблицю 2).

Отримані дані показують рівень освіти та соціального статусу героїв роману. Згідно з нашими спостереженнями, у мовленні обох героїв переважають прості речення. Робін, як представниця класу еліти надає перевагу складним та ускладненим реченням, серед яких переважають ускладнені. У той самий час у мовленні Віктора переважають прості речення, яких на 11,9% більше ніж у Робін. Тим не менш, його мовленню також властиві складні та ускладнені речення. Серед складних переважають складно-сурядні, по принципу «причина-наслідок».

Наведемо декілька прикладів до таблиці 2:

1.a) «He's causing a bottle-neck» (Lodge, 1989: 143).

Таблиця 2

Порівняльна таблиця вживання складних, простих та ускладнених речень у мовленні Робін та Віктора

№		Типи речень			Усього %
		Прості	Складні	Ускладнені	
		%	%	%	
1	Віктор Вілкокс (а)	60,5	18,5	21	100
2	Робін Пенроуз (б)	48,6	20,4	31	100
	Усього	108,1	39,9	52	200

б) «He operates some kind of machine» (Lodge, 1989: 145).

2.а) «It's a management matter in which you have no competence» (Lodge, 1989: 144).

б) «It's not a management matter, it's a moral issue» (Lodge, 1989: 144).

3.а) «If you really want to understand how business works, » he said, «you shouldn't be following me around, you should be shadowing somebody who runs his own small company, employing, say, fifty people» (Lodge, 1989: 200).

б) «It establishes a metonymic connection – completely spurious of course, but realistically plausible – between smoking that particular brand and the healthy, heroic, outdoor life of the cowboy» (Lodge, 1989: 223).

Крім того, у роботі проведено контрактивний аналіз мовленнєвих партій героїв з позиції комунікативних типів речень, що переважають в їхньому мовленні (див. таблицю 3).

Відомо, що особистості жіночого гендеру частіше вживають питальні речення (Матвиюк, 2018: 18). У Робін таких речень більше на 6,96% ніж у Віктора. Щодо представників чоловічого гендеру, зазначимо, що в їхньому мовленні переважають розповідні речення. У мовленні Віктора, у порівнянні з Робін, розповідні речення переважають на 7,45%. Також варто звернути увагу на кількість окличних речень у мовленні героїв Робін, як представниця жіночого гендеру, на четвертину частіше вживає окличні речення.

Розглянемо приклади до таблиці 3.

1. а) «That's what I'm worried about. He's probably down- stairs now» (Lodge, 1989: 267).

б) «Thatcher has created an alienated underclass who take out their resentment in crime and vandalism» (Lodge, 1989: 241).

2. а) «Oh look, that's the way to Haworth!» (Lodge, 1989: 202).

б) «We ought to get rid of the security men and the barriers at the gates and let the people in!» (Lodge, 1989: 241).

3. а) «A bit flimsy for this weather, isn't it?» (Lodge, 1989: 163).

б) «Even though she devastated industry round here?» (Lodge, 1989: 242).

Гендер і професія людини віддзеркалюється й на рівні її преференції у використанні певного типу лексичних одиниць. Проаналізувавши

мовлення Віктора та Робін, ми можемо виявити певні особливості їхнього мовлення. Віктор часто вживає професійну лексику: «Here are some *tree diagrams* showing how we fit into the *conglomerate*, and the *management structure* of the *company*. D'you know much about *business*? » (Lodge, 1989: 113). Натомість Робін використовує книжкову або емотивно забарвлену лексику: «The next morning at seven-thirty sharp, Wilcox was at my door again, with his *enormous* Jaguar, to drive me to the factory. He didn't say a word to me for the *whole* journey. *Rushed* me into his office, with the secretaries and so on all skipping out of his way like *frightened rabbits*, and *goggling* at me as if *I was some kind of terrorist* he'd put under *citizen's arrest*. Then he and two of his *cronies* took me to a special meeting with the Asian foundry workers, in the canteen» (Lodge, 1989: 157).

Висновки. Результати проведеного дослідження дають можливість стверджувати, що від соціальної приналежності мовця, освіти та статевікових характеристик залежать її преференції у виборі синтаксичного типу її речень та їхні лінійні характеристики. Можна припустити, що завдяки уважному спостереженню за тим, як та яким чином говорить людина можна скласти соціо-психологічний профіль особистості. Такий портрет, обумовлений психологічними та соціальними факторами життєдіяльності людини, віддзеркалюється у її свідомості та відображається в її мовленні.

Вже тільки на основі виокремлених синтаксичних критеріїв (лінійна довжина речень, їхня складність: прості, ускладнені, складні, непередикатні) можна надати вірогідні оцінки віку, освіти, гендера персонажної особистості. Сучасна психолінгвістика продовжує вивчати поняття профайлінгу, намагаючись знайти нові сфери людського життя, де можна задіяти отримані в процесі знання та навички.

На прикладі героїв англійського письменника Девіда Лоджа у романі «Гарна робота», було проаналізовано та визначено певні закономірності у мовленні представників англійської культури. На прикладі діалогів, що подає нам автор, можна з легкістю описати профіль героїв. Завдяки вживанню типових граматичних конструкцій для певної верстви населення, представників гендеру та різної статі, стилістичним прийомам, лексики (профільованої або непрофільованої) можна зро-

Таблиця 3

Кількісний аналіз речень різних комунікативних типів у мовленні Робін та Віктора

№		Типи речень			Усього %
		Розповідні	Окличні	Питальні	
		%	%	%	
1	Віктор Вілкокс (а)	84,73	1,54	13,73	100
2	Робін Пенроуз (б)	77,28	2,03	20,69	100
	Усього	162,01	3,57	34,42	200

бити майже вичерпні висновки щодо аналізованої профайлером, або людиною, що має потрібні навички, особистості.

На основі нашого дослідження було виявлено, що Робін у середньому вживає 22,4% складних речень, 26% – ускладнених 51,6% – простих, з них 75,6% – нееліптичні, 14,31% – еліптичні та 10,09% – структурно-непредикатні. У Віктора в мовленні наявно 21% складних речень, 18,5% – ускладнених та 60,5% – простих, з яких 72,63% – нееліптичні, 16,64% – еліптичні та 10,73% – структурно-непредикатні. Що, за даними дослідження (Морозова І. Б., 2009: 215-218), відповідає значен-

ням частотності уживання різних типів речення представників відповідно еліти, тобто Робін, та середнього класу, тобто Віктора.

У процесі дослідження показано, що діалогічне мовлення репрезентує особистість шляхом уналежнення її до певного соціального і гендерного типу. У мовленнєвих партіях персонажів легко простежується їхня освіта, положення, вік та інші характеристики. Перспективою дослідження вважаємо вибудову алгоритму мовлення представників різних тендерів і соціальних верств з подальшою можливістю профайлінгу їхніх особистостей.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Каримова Р., Стуколова Л. Профайлинг, как метод создания психологического портрета потенциального преступника. Gdańsk (PL): zbiór artykułów naukowych. 2017. С. 62–64.
2. Ключко А. Емпіричне дослідження особистісних характеристик формування інноваційних стилів управління менеджерів освітніх організацій. Проблеми сучасної психології: зб. наук. праць. 2019. 2 (16). С. 67–73.
3. Матвиюк М. В., Морозова Т. В. Отличительные особенности мужской и женской устной речи в современном английском языке (на примере американского и британского ток-шоу). Сборник научных статей. 2018. С. 16–20.
4. Морозова І. Б. Парадигматичний аналіз структури і семантики елементарних комунікативних одиниць у світлі гештальт-теорії в сучасній англійській мові: монографія. Одеса : Друк. дім, 2009. 384 с.
5. Юнг К. Психологические типы. Санкт-Петербург : Ювента, 1997. 716 с.
6. Adams K., Caplan J., Boyd R. Personality and language. *The Wiley encyclopedia of personality and individual differences: Models and theories*. URL: https://www.researchgate.net/publication/315671233_Personality_and_Language (date of access: 21.04.2022).
7. Briggs Myers I., Briggs Myers P. Understanding personality type. Sunnyvale: CPP, 1995. 248 p.
8. Gryshchenko O. Linguistic personality: multiplicity and fake. Збірник наукових праць. 2016. No. 7. P. 105–110.
9. Lodge D. Nice work. Penguin Books, 1989. 384 p.
10. Noecker J., Ryan M., Juola P. Psychological profiling through textual analysis. *Literary and linguistic computing*. 2013. No. 28. P. 382–387.
11. Using linguistic cues for the automatic recognition of personality in conversation and text / F. Mairesse et al. *Journal of artificial intelligence research*. 2007. No. 30. P. 457–500.

REFERENCES

1. Karimova R., Stukolova L. Profayling, kak metod sozdaniya psihologicheskogo portreta potentsialnogo prestupnika. [Profiling as a method of creating a psychological portrait of a potential criminal]. Gdańsk (PL): zbiór artykułów naukowych. 2017. С. 62–64. [in Russian]
2. Klochko A. Empyrychne doslidzhennia osobystisnykh kharakterystyk formuvannia innovatsiinykh styliv upravlinnia menedzheriv osvitynykh orhanizatsii. [Empirical study of personal characteristics of the formation of innovative management styles of managers of educational organizations]. *Problems of modern psychology: collection of scientific works*. 2019. 2 (16). С. 67–73. [in Ukrainian]
3. Matviyuk M. V., Morozova T. V. Otlichitelnyie osobennosti muzhskoy i zhenskoy ustnoy rechi v sovremennom angliyskom yazyike (na primere amerikanskogo i britanskogo tok-shou). [Distinctive features of male and female oral speech in modern English (on the example of American and British talk shows)]. *Collection of scientific works*. 2018. С. 16–20. [in Russian]
4. Morozova I. B. Paradyhmatychnyi analiz struktury i semantyky elementarnykh komunikatyvnykh odynyts u svitli heshalt-teorii v suchasni anhliskii movi: monohrafiia. [Paradigmatic analysis of the structure and semantics of elementary communicative units in the light of Gestalt theory in modern English: a monograph]. Odessa: Druk. dim, 2009. 384 с. [in Ukrainian]
5. Yung K. Psihologicheskie typy. [Psychological types]. Sankt-Peterburg : Yuventa, 1997. 716 с. [in Russian]
6. Adams K., Caplan J., Boyd R. Personality and language. *The Wiley encyclopedia of personality and individual differences: Models and theories*. URL: https://www.researchgate.net/publication/315671233_Personality_and_Language (date of access: 21.04.2022).
7. Briggs Myers I., Briggs Myers P. Understanding personality type. Sunnyvale: CPP, 1995. 248 p.
8. Gryshchenko O. Linguistic personality: multiplicity and fake. Збірник наукових праць. 2016. No. 7. P. 105–110.
9. Lodge D. Nice work. Penguin Books, 1989. 384 p.
10. Noecker J., Ryan M., Juola P. Psychological profiling through textual analysis. *Literary and linguistic computing*. 2013. No. 28. P. 382–387.
11. Using linguistic cues for the automatic recognition of personality in conversation and text / F. Mairesse et al. *Journal of artificial intelligence research*. 2007. No. 30. P. 457–500.